SANCŢIUNILE PROCESUALE CIVILE

Dan BARBACARU

CZU: 347.91/.95:341.638 barbacaru.dan@yahoo.com

The present paper aims to establish the level of guaranteeing the observance of legality in the process of administering justice by intervening sanctions when the requirements of the civil procedural law have been disregarded by the participants in the trial. The present research at master's level in law is a work, which focuses on the issue of sanctions, which under its various forms of manifestation occurs whenever the requirements of the law have been disregarded. Their research is necessary, because they are necessarily present in the procedural activity. In addition, civil procedural law is often considered a sanctioning right. An analysis of doctrinal opinions, legal provisions and national judicial practice was conducted on the research topics addressed. In this paper are addressed several theoretical issues, related primarily to understanding the very concept of procedural sanction, the role of sanctions, determining civil procedural sanctions, procedural obligations, nullity of procedural documents, classification of procedural sanctions. Based on the results of the research, the gaps, omissions and contradictions in the civil procedural legislation were revealed, being exposed and motivated the practical solutions for the problems and the difficulties encountered by the judicial institutions in imposing an adequate conduct of the participants in the judicial activity in compliance with all the sanctions provided by law.

În Republica Moldova, instituţia sancţiunilor procesuale civile nu a fost supusă unei cercetări speciale, cu excepţia unor lucrări realizate de G. Stratulat, V. Creţu, A. Prisac, care abordează doar tangenţial anumite aspecte ale sancţiunilor.

Cu toate că noţiunea de sancţiune civilă insuflă o imagine de un comun firesc oricărui jurist, la o analiză mai atentă a acestei instituţii observăm că acest concept încă nu este definitiv elaborat sau suficient conturat din punct de vedere teoretic în doctrina dreptului procesual civil al Republicii Moldova. Lipseşte o viziune unitară asupra sancţiunilor procesual civile şi a rolului lor în sistemul juridic al diferitor ţări. Scopul lucrării constă în examinarea şi cercetarea esenţei sancţiunii procesual civile, alegerea unui concept clar care să stea la baza reglementării sancţiunilor procesual civile şi a practicii de aplicare a acestui mecanism juridic.

Analizei a fost supus art.10 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova care prevede definiţia sancţiunii procesual civile, anume acele urmări nefavorabile, stabilite de normele de drept procedural civil, care survin pentru părţile procesului în cazul în care exigenţele impuse de legea sunt încălcate.

Înainte de a trece la analiza sancţiunilor este necesar să menţionăm că fiecare normă procesuală oferă participanţilor la raporturile procesual-civile anumite drepturi[1], dar totodată instituie şi obligaţii pentru părţi; la rândul lor, aceste obligaţii sunt menite pentru prevenirea abuzurilor de drept şi menţinerea echităţii de drept [2]. Prin urmare,

temeiul aplicării sancţiunilor procesual civile constă în încălcarea dreptului subiectiv, precum şi în neîndeplinirea obligaţiei procesuale. În cazul raporturilor juridice statul este subiectul activ, fiind cel care execută constrângerea prin aplicarea sancţiunilor juridice, iar persoana care a săvârşit o faptă ilicită este subiectul pasiv care suportă consecinţele negative ale faptei sale, prin executarea sancţiunilor [3, p.172]. Din cele menţionate reiese că sancţiunile procesual civile sunt măsuri de constrângere, reglementate de normele procesual civile. Aceste măsuri sunt aplicate de către instanţa de judecată faţă de subiecţii raporturilor procesual civile [4, p.77-78], ele fiind dispuse doar pentru încălcarea obligaţiilor procesuale. Iar realizarea sancţiunilor întotdeauna are un singur scop – asigurarea desfăşurării în condiţii optime a actului de justiţie.

În urma analizei sancţiunii ca parte integrantă a normei procesual civile am stabilit că sancţiunea este elementul inerent al normei procesual civile, deoarece în lipsa unei sancţiuni norma îşi pierde din obligativitate, transformându-se într-o recomandare, a cărei executare este una voluntară. Totodată, trebuie accentuat faptul că normele procesual civile au un anumit specific, care constă în dificultatea structurării elementelor lor [5, p.8-11]. Respectiv, norma constă din 3 elemente, deoarece fără dispoziţie norma nu poate fi concepută, fără ipoteză este lipsită de sens, iar fără sancţiune – lipsită de putere.

Sancţiunile punitive (represive, de amendare) se caracterizează prin faptul că influenţează patrimoniul subiectului culpabil. Această grupă include amenzile procesuale aplicabile pentru o varietate de fapte prejudiciabile (art.119, 136, 154, 175, 196 CPC RM), precum şi sancţiunea prevăzută de art. 95CPC RM (*despăgubirea pentru timpul de muncă pierdut*), care, în esenţă, reprezintă o varietate a amenzii, încasată pentru înaintarea unei acţiuni neîntemeiate sau pentru crearea sistematică a impedimentelor pentru justa şi rapida soluţionare a cauzei.

Sancţiunile preventive reprezintă măsuri de constrângere, care sunt exprimate prin impunerea încetării acţiunilor ilegale în cadrul procesului civil.

Sancţiunile preventive nu generează pentru subiect noi obligaţii, spre deosebire de sancţiunile punitive. La aceste sancţiuni au fost atribuite şi analizate: refuzul de primire a cererii de chemare în judecată (art.169 CPC RM), încetarea procesului (art.267 lit.a)-e) CPC RM), scoaterea cererii de pe rolul instanţei de judecată (art.267 lit.a)-c), g) CPC RM), dispunerea de a nu se da curs cererii de chemare în judecată (art.171 CPC RM), dispunerea de a nu se da curs cererii de recurs (art.438 alin.(2) CPC RM), refuzul îndeplinirii unei acţiuni procesuale în caz de omitere a termenului procesual (art.113 CPC RM), avertismentul şi înlăturarea din sala de judecată (art.196 CPC RM), respingerea unui demers neîntemeiat (art.203 CPC RM).

Sancţiunile reparatorii sunt orientate spre apărarea ordinii de drept în cadrul procesului civil, fapt ce presupune restabilirea drepturilor subiective şi impunerea executării obligaţiilor corespunzătoare. Sancţiunile reparatorii au fost divizate în două grupe, după cum urmează:

Prima grupă e compusă din sancţiunile de casare totală sau parţială a dispoziţiilor judiciare (art.385 şi 445 CPC RM). Cea de-a doua include: aducerea forţată (art.136,

207 CPC RM) şi măsurile de executare forţată a hotărârii (art.63 Cod de Executare), constatarea nulităţii licitaţiei (art.142 Cod de Executare).

Sancţiunile normelor procesual civile au un conţinut diferit, însă esenţa lor este unică, fiind determinată de sarcina dreptului procesual-civil – reglementarea relaţiilor procesual civile cu scopul examinării şi soluţionării corecte a litigiilor civile.

Astfel, am stabilit că respectarea legalităţii în procesul efectuării justiţiei poate fi asigurată doar prin intervenirea sancţiunilor juridice atunci când exigenţele legii procesuale civile au fost încălcate de către participanţii la proces.

Referinţe:

1. PÎRVU, L.N. *Părţile în procesul civil*. Bucureşti: All Beck, 2002.
2. PRISAC, A. *Drept procesual civil. Partea generală*. Ediţia I. Bucureşti: Călin, 2013.
3. CRUGLIŢCHI, T. Delimitarea răspunderii procesual civile de sancţiunile procedurale civile. În: *Materialele Colloquia Professorum* din 12 octombrie 2017. Bălţi, 2018, p.171-176.
4. ЕЛИСЕЙКИН, П.Ф. Структура норм гражданского процессуального права. В: *Вопросы развития и зашиты прав граждан*. Калинин, 1980.
5. ЮКОВ, М.К. Структура и применение норм гражданского процессуального права. В: *Советская юстиция*, 1980, № 3.

Recomandat
***Vasile CREŢU**, dr., conf.univ.*